

PAWEŁ GLUGLA

DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA W PARAFII POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ RODZINY W TARNOWIE – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

Działające na terenie parafii Świętej Rodziny w Tarnowie dwa zgromadzenia wincentyńskie mają wpisane w swoje posłannictwo, statuty i konstytucje opiekę na ubogimi. Są to: Zgromadzenie Misji św. Wincentego á Paulo (księży misjonarze)¹ oraz Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia (siostry szarytki)². Oba zgromadzenia wzajemnie się uzupełniają w czynieniu i posłudze dobra najbardziej potrzebującym pomocy materialnej i duchowej. Składają czwarty ślub – pomoc ubogim i opiekę nad nimi. Również inne żeńskie zgromadzenia

MGR PAWEŁ GLUGLA, w 1991 r. ukończył studia w Akademii Medycznej w Krakowie. Posiada specjalizację medyczną pierwszego stopnia w zakresie epidemiologii i higieny. W 2011 r. ukończył studia podyplomowe w zakresie organizowania i kierowania pomocą społeczną. Pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Stanisława Nabywańca w Uniwersytecie Rzeszowskim przygotowuje pracę doktorską w zakresie historii Kościoła. Kontakt: pawelg64@op.pl

¹ Por. A. Schletz, *Zgromadzenie Księżych Misjonarzy w Polsce (charakterystyka ogólna)*, „Nasza Przeszłość” 1960, t. 1, s. 27-34.

² Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo – Congregatio Puellarum Caritas Sancti Vincenti á Paulo. Jest to najliczniejsze na świecie żeńskie zgromadzenie zakonne z 18 832 siostrami w 91 państwach. Szerzej: A. Schletz, *Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce: karta z dziejów społecznych Kościoła*, Kraków 1960. Siostry Miłosierdzia były w Tarnowie już w XIX w. W 1897 r. objęły zarząd szpitala powszechnego w Tarnowie. Por.: J. Leniek, F. Herzig, F. Leśniak, *Dzieje miasta Tarnowa*, Tarnów 1911, s. 244.

zakonne na terenie tejże parafii dbają o bliźnich: Zgromadzenie Sióstr Józefitek³, Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Starowiejskich⁴ i Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Jezusa Konającego⁵. Zgromadzenia te są uzupełnieniem, dopełnieniem pracy charytatywnej w parafii.

1. Charakterystyka parafii Księża Misjonarzy w Tarnowie

Parafia pod wezwaniem Świętej Rodziny w Tarnowie powstała w 1906 r. z inicjatywy ówczesnego biskupa tarnowskiego Leona Wałęgi⁶. Urzędowo została erygowana 1 lipca 1911 r. za zgodą dworu wiedeńskiego, po wieloletnich, usilnych staraniach władzy kościelnej. Parafia ta, jako druga w ówczesnym Tarnowie, powstała z podziału jedynej parafii katedralnej. Od początku prowadzi ją księża Misjonarze⁷ sprowadzeni do Tarnowa w 1904 r.⁸. Od samego początku

³ Zgromadzenie Sióstr Świętego Józefa – Congregatio Sororum a Sancto Joseph Tertii Ordinis S. Francisci Assisiensis. Szerzej: E. Lasko, *Zgromadzenie sióstr św. Józefa (józefitki) w: Studia i materiały do historii chrześcijaństwa w Polsce. Żeńskie Zgromadzenia Zakonne w Polsce 1939-1947*, t. 4, Lublin 1987.

⁴ Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej – Congregatio Sororum Servularum Beatae Mariae Virginis Immaculatae Conceptae. Szerzej: A. Szeligiewicz, *Służebniczki Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej (Stara Wieś)*, w: *Studia i materiały do historii chrześcijaństwa w Polsce. Żeńskie Zgromadzenia Zakonne w Polsce 1939-1947*, t. 2, Lublin 1984.

⁵ Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego – Congregatio Sororum Ursularum a Sacro Corde Iesu Agonizationis. Zwane są urszulankami szarymi z racji koloru habitu. Por.: *Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, Urszulanki Szare*, w: *Encyklopedia Tarnowa*, Tarnów 2010, s. 528.

⁶ Ks. dr hab. Leon Wałęga w latach 1901-1933 biskup, następnie arcybiskup tarnowski; szerzej: A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 1: *Biskupi i kanonicy*, Tarnów 1999, s. 56-62.

⁷ Właściwa pełna nazwa to: Zgromadzenie Misji św. Wincentego á Paulo (Congregatio Missionis CM). Misjonarzy nazywano również paulistami (od św. Wincentego á Paulo). Nazwa lazaryści pochodzi od głównego domu misjonarzy św. Łazarza w Paryżu. Szerzej o Zgromadzeniu Misji św. Wincentego á Paulo: *Misjonarze w: Encyklopedia Kościelna* pod red. M. Nowodworskiego, t. XIV, Warszawa 1881, s. 427-432.

⁸ *W dniu 26 kwietnia 1905 r. księża Misjonarze, otrzymawszy od tutejszego ordynariatu biskupiego złożone przez Magistrat w r. 1898 z darów jubileuszowych 24000 koron wraz z odsetkami, rozpoczęli budowę nowego kościoła wraz z klasztorem według planów Dra Zubrzyckiego, architekta z Krakowa, na gruncie, w przedmieściu Strusinie przy ulicy Krakowskiej od księcia Romana Sanguszki na przeciąg 99 lat zadzierżawionym. Poświęcenie kamienia węgielnego pod ten kościół pod wezwaniem Najświętszej Rodziny dokonał*

istnienia parafii działano w niej na rzecz ubogich, chorych, niedołączonych. Tak więc działalność charytatywna nie jest w tejże parafii czymś nowym. W swojej ponad 100-letniej historii ulegała kilkakrotnym reorganizacjom terytorialnym. Aktualnie obejmuje południowo-zachodnią część Tarnowa⁹.

Z uwagi na wincentyński charyzmat posługi Księży Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia duży nacisk kładziony jest na pomoc ubogim, opuszczonym, bezrobotnym, chorym¹⁰.

2. Tradycje dobroczynne stowarzyszeń wincentyńskich

Przykładem żywej i dynamicznej posługi charytatywnej w Kościele katolickim była działalność św. Wincentego à Paulo (1581-1660), którego papież Leon XIII ogłosił w 1885 r. patronem wszystkich dzieł miłosierdzia. W oparciu o duchowość i charyzmat tego świętego powstały dwa zgromadzenia zakonne: Księży Misjonarzy (lazaryści) i Sióstr Miłosierdzia (szarytki) oraz Stowarzyszenie Miłosierdzia, skupiające osoby świeckie. W herbie Zgromadzenia Misji widnieje postać Chrystusa, a w otoku napis: „Evangelizare pauperibus misit me”¹¹. Bł. Fryderyk Ozanam, wiedziony duchowo przez św. Wincentego à Paulo, założył w XIX w. Konferencje Miłosierdzia, nazwane później Konferencjami św. Wincentego à Paulo, czy też Konferencjami Męskimi. Obecnie działają one na pięciu kontynentach w 130 krajach i skupiają około 880 tys. członków¹².

Niezwykle pomocna w prowadzeniu bractwa żeńskiego okazała się Ludwika de Marillac. Była ona najbliższą współpracownicą ks. Wincentego à Paulo i pierwszą przełożoną Sióstr Miłosierdzia¹³. Pierwsze w naszym kraju

ks. biskup Dr. Leon Wałęga. Ponieważ kosztą budowy wspomnianego kościoła, tak bardzo w Tarnowie potrzebnego, pokrywano składkami, przeto Rada miejska dała z funduszu gminy miasta Tarnowa na cele tej budowy 15000 koron w pięciu równych rocznych ratach i zakupiła największy dzwon oraz zegar na wieżę tegoż kościoła. Cyt. za: J. Leniek i inni, Dzieje..., dz. cyt., s. 258.

⁹ P. Glugła, *Losy kościoła i parafii św. Rodziny w Tarnowie podczas II wojny światowej*, „Tarnowskie Studia Teologiczne”, 2010, t. XXIX/1, s. 33.

¹⁰ J. Markowski, *Życie i działalność św. Wincentego à Paulo*, Warszawa 1989, s. 28.

¹¹ „Ewangelię głosić ubogim posłał mnie Pan”.

¹² J. Dukąła red., *Święty Wincenty à Paulo. Duchowość, teksty*, Kraków 1987, s. 84-85; *Wincentyńskie dzieła miłosierdzia*, „Biuletyn Informacyjny KAI” 1997, nr 39, s. 26-27.

¹³ *Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia Św. Wincentego à Paulo*, w: *Księga Pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy 1625-1925*, Kraków 1925, s. 246.

Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo zostało założone w Poznaniu 14 VI 1853 r. przez misjonarza ks. Mariana Kameckiego¹⁴.

Idee pracy wincentyńskiej znane były ludności zamieszkałej na terenie diecezji tarnowskiej dużo wcześniej. W 1843 r. powstało w Tarnowie Towarzystwo Dam Dobroczyńności, którego założycielką była księżna Izabella z Zamoyskich Sanguszkowa¹⁵. Przyjęło ono statut wincentyński¹⁶.

Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo przy parafii Świętej Rodziny w Tarnowie powstało w 1934 r. i w tymże roku zostało agregowane do Rady Głównej. Natomiast II Konferencja Panów przy tejże parafii powstała już w 1906 r.¹⁷. Oba stowarzyszenia prężnie działały do końca 1949 r., a później w okrojonej formie, w podziemiu. W 1934 r. powstał Związek Parafialny „Caritas” przy parafii Świętej Rodziny w Tarnowie. W jego skład wchodziły: Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo, Męskie Towarzystwo św. Wincentego á Paulo, Katolickie Stowarzyszenie Kolejarzy, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej Męskiej i Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej Żeńskiej¹⁸. Głównym celem działalności tegoż związku było szerzenie i pogłębianie czynnej miłości bliźniego¹⁹. Ówczesny proboszcz parafii i równocześnie przewodniczący Parafialnego Związku Caritas, ks. Bronisław Szymański CM, zachęcał parafian do wstępowania w szeregi członków wspierających Parafialnego Związku Caritas. Wydał w tym celu drukowaną odezwę wraz z deklaracją. Zapisujący zobowiązywał się z dniem 1 VI 1935 r., że „przybije na swoich drzwiach tabliczkę członkowską i nigdy nie będzie dawał pieniędzy żebrakowi, ale wpłacał będzie do kasy „Caritas” 5 zł. rocznie – płatnych w pięciu równych ratach miesięcznych”. W tym celu każdy zapisujący się do Związku Parafialnego Caritas otrzymywał tabliczkę z napisem: „Zebrzącym wstęp wzbroniony. Jałmużnę za mnie wydaje Związek Parafialny Caritas przy parafii XX Misjonarzy w Tarnowie”²⁰.

¹⁴ P. Glugła, *Z dziejów Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo w Tarnowie w latach 1872-1949*, „Resovia Sacra” 17(2010), s. 118-124.

¹⁵ Por.: *Sanguszko Izabella z Lubomirskich* w: *Encyklopedia Tarnowa*, Tarnów 2010, s. 387.

¹⁶ Archiwum Księży Misjonarzy w Tarnowie (dalej: AKMT), J. Kasztelan, *Tradycje charytatywne w parafii św. Rodziny w Tarnowie*, mps., b. sygn., s. 2-3.

¹⁷ Archiwum Diecezjalne w Tarnowie (dalej: ADT), Parafia św. Rodziny w Tarnowie, Konferencja Męska św. Wincentego á Paulo, sygn. LT. XIII, b. paginacji.; AKMK

¹⁸ AKMK, §1, §5 Statutu Stowarzyszenia pod nazwą: Związek Parafialny „Caritas” przy parafii im. św. Rodziny w Tarnowie, b. sygn.

¹⁹ Tamże, §6.

²⁰ Intencją Związku Parafialnego Caritas było: wspomaganie rzeczywistych biedaków, zapobieganie nadużyciom i oszustwom, zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa. Każdemu że-

Do II wojny światowej opieką obejmowano 75-290 rodzin. Szczególnej troski wymagali podopieczni ubodzy zamieszkali w barakach „Na Hucie”. Zorganizowano kuchnię dla ubogich, w której wydano po 1800 śniadań i tyleż obiadów. Wydano święcone dla 1143 ubogich, a na gwiazdkę podarki dla 678 osób. Prowadzono dwie ochronki: jedną przy ul. Krakowskiej 39 (dla 130 dzieci mających od 3 do 7 lat), drugą „Na Hucie” przy ul. Grunwaldzkiej 1555 (dla 190 dzieci mających od 6 miesięcy do 7 lat). Opieką obejmowano łącznie w obu ochronkach 320 dzieci²¹.

Szczególną pomoc niesiono zarówno parafianom, jaki i wysiedlonym z Warszawy, Wielkopolski, Kresów wschodnich w czasie II wojny światowej i tuż po jej zakończeniu²². Pomoc świadczyły wszystkie zgromadzenia zakonne na terenie parafii Świętej Rodziny i całego Tarnowa. Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia przy parafii Świętej Rodziny, dzięki proboszczowi Władysławowi Mierzejewskiemu CM, wznowiło działalność już 2 III 1944 r.²³

W 1946 r. w strukturze Caritas w całej Polsce działało ogółem 59 stowarzyszeń o charakterze opiekuńczym. Szczególnie wyróżniały się stowarzyszenia wincentyńskie: Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia oraz Konferencje Męskie św. Wincentego á Paulo, realizujące ideę bezpośredniej, osobistej pracy na rzecz ubogich i nieszczęśliwych. W parafii Świętej Rodziny w Tarnowie w 1946 r. Caritas miała na swojej opiece stałej 17 chorych²⁴.

5 VIII 1949 r. Rada Ministrów PRL wydała dekret o zmianie niektórych przepisów o stowarzyszeniach²⁵. Wtedy też stowarzyszenia kościelne przestały formalnie istnieć, co nie oznacza, że przestały działać na rzecz ubogich. W późniejszym okresie działalność ich była jednak fragmentaryczna i nielegalna²⁶.

brakowi wręczano bon wydany przez „Caritas” zamiast gotówki. AKMT, ks. B. Szymański, Odezwa do moich ukochanych parafian, Tarnów 1 czerwca 1935 r., Nr 6/35.

²¹ Tamże, Sprawozdanie Caritas przy parafii św. Rodziny w Tarnowie z 9 załącznikami za 1936 r. do Starostwa Powiatowego w Tarnowie [z 13 VII 1937 r.], L. 3789.

²² Szerzej: J. Bochenek, *Na posterunku*, Tarnów 1947; P. Glugła, *Losy kościoła i parafii Świętej Rodziny w Tarnowie podczas II wojny światowej*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 2010, t. XXIX/1, s. 33-49.

²³ AKMT, Księga protokołów Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo, t. 2: prot. 1/44, brak numeracji.

²⁴ AKMK, Parafia św. Rodziny Tarnów. Caritas. Wykaz chorych, którzy są na opiece „Caritas” przy parafii X.X. Misjonarzy w Tarnowie [22 I 1946].

²⁵ art.1 pkt.1 Dekretu z 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 1949 r., Nr 45, poz. 335.

²⁶ Komuniści w styczniu 1950 r. niegodziwie, złośliwie i karykaturalnie zinterpretowali ustawę o stowarzyszeniach z 1932 r. Związek Caritas został poddany państwowej pseudokon-

Mimo komunistycznych restrykcji, członkowie byłego Stowarzyszenia i Konferencji nadal prowadzili swoją działalność przy parafii, organizowano szeroko zakrojoną pomoc na rzecz ubogich w sposób nieoficjalny, nie mając osobowości prawnej.

Oprócz sióstr szarytek, szczególną pomoc miejscowej ludności niosły siostry józefitki. Przez cały okres wojenny i powojenny prowadzą kuchnię dla tarnowskich ubogich i bezdomnych. W latach 80. XX w. organizatorką pomocy w parafii była s. Deodata Puchała ze Zgromadzenia Sióstr św. Józefa w Tarnowie. W sprawozdaniu z przeprowadzonej wizytacji wspólnoty sióstr józefitek w Domu Generalnym w Tarnowie w 1988 r. zapisano: „W charakterze siostry parafialnej zatrudniona była s. Deodata Puchała od 1986 r. Wspólnota stara się w miarę możliwości personalnych czynić miłosierdzie względem potrzebujących. W bezpośrednią pracę z ludźmi chorymi, samotnymi, biednymi przy parafii księży Misjonarzy jest włączona S.M. Deodata Puchała. Pracuje jako samarytanka św. Wincentego á Paulo. W pracę charytatywną zaangażowała liczny zespół ludzi świeckich, podzielonych na grupy charytatywne. Przy różnych okazjach: dzień chorych, święta Bożonarodzeniowe, Wielkanocne itp. S.M. Deodacie pomagają Siostry juniorystki i postulanki, a czynią to ochoczo i z wielką radością. W okresie Wielkiego Postu, Adwentu niektóre Siostry czy też postulanki organizują pomoc biednym, samotnym we własnym zakresie. Niosą im ciepłą strawę, pomagają w uporządkowaniu mieszkania, załatwianiu różnych spraw itp. W sąsiednim bloku opiekują się kobietą chorą na sclerosis multiplex. W te dni, kiedy nie przychodzi opiekunka z PCK, Siostry zanoszą obiady i opiekują się jej małym dzieckiem. Dla najbiedniejszych z parafii już drugi rok organizowana jest wigilia. Siostry najmłodsze przygotowują na ten dzień »wigilijną rekreację« a Siostra Przełożona obdarowuje wszystkich Gości struclą i słodyczami. Codziennie przy furcie wydaje się dla ubogich kilka posiłków. Również Siostra Deodata zabiera ubogim z kuchni [zakonnej] wszystko to, co zostaje z obiadu czy kolacji. Duże możliwości pomocy chorym mają Siostry chodzące do szkoły pielęgniarskiej, odbywające na drugim roku praktykę szpitalną na różnych oddziałach oraz w terenie”²⁷.

troli, która w założeniach miała uwiarygodnić w oczach społeczeństwa bezpośrednią przyczynę jego likwidacji. Por.: D. Zamiatąła, *Caritas. Działalność i likwidacja organizacji 1945–1950*, Lublin 2000, s. 285.

²⁷ Archiwum Sióstr Józefitek w Krakowie, Sprawozdanie z przeprowadzonej wizytacji Wspólnoty Sióstr w Domu Generalnym w Tarnowie w 1988 r., sygn. AGSJ: Seria B, pods. II 5.

Dopiero ustawa sejmowa z 17 V 1989 r., regulująca stosunki państwo – Kościół przywróciła Kościołowi pełną swobodę działania, także w zakresie charytatywnym, co pozwoliło na reaktywowanie różnych stowarzyszeń i innych dzieł²⁸.

Na wniosek ks. Stanisława Wypycha CM, wizytatora²⁹ Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misji, prymas Polski kard. Józef Glemp, z upoważnienia 240 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, obradującej w Warszawie w dniach 30 IV–2 V 1990 r., erygował Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo, którego zadaniem jest wspieranie działalności charytatywnej Kościoła.

Opracowano statut, dokonano wyboru władz i w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie 4 XII 1990 r. zarejestrowano Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo, zyskując osobowość prawną, zgodnie z ustawą Prawo o Stowarzyszeniach³⁰. Natomiast 29 XI 2004 r. stowarzyszenie to uzyskało status organizacji pożytku publicznego³¹.

Zgodnie z dekretem, ks. wizytator mianował ks. Józefa Jachimczaka CM moderatorem stowarzyszenia. Celem stowarzyszenia jest świadczenie miłosierdzia w oparciu o naukę, długoletnią praktykę i w duchu św. Wincentego á Paulo, dla wspierania i rozwoju najbardziej upośledzonych i potrzebujących. W ramach stowarzyszenia działają 22 jednostki terenowe: Bydgoszcz, Chorzów, Gniezno, Gorzów Wlkp., Ignaców, Kościan, Kraków 1, Kraków 2, Limanowa, Obryte, Pabianice, Rabka, Skwierzyna, Słubice, Sopot, Tczew, Trzciel, Warszawa, Witoszyn, Wrocław, Żagań, Żmigród, Żywiec. Do stowarzyszenia należy 340 członków, których w działaniu wspiera rzesza wolontariuszy ze wspólnot parafialnych.

Opiekę duchową Stowarzyszeniu zapewnia moderator krajowy, mianowany przez ks. wizytatora Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misji³².

²⁸ art. 39 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 1989, Nr 29, poz. 154 z późn. zm.

²⁹ Wizytator w Zgromadzeniu Misji św. Wincentego á Paulo jest najwyższym przełożonym w danej prowincji.

³⁰ Zob. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 1989 r., Nr 20, poz. 104.

³¹ <http://www.krs-online.com.pl/stowarzyszenie-milosierdzia-sw-wincentego-krs-693155.html>

³² <http://aicpolska.misjonarze.pl/html/aic-w-polsce.html>

3. Tydzień Miłosierdzia

Omawiając idee dobroczynności, nie można pominąć corocznie organizowanego w każdej parafii Polski Tygodnia Miłosierdzia³³. Każdego roku podawane jest hasło przewodnie oraz szczegółowe wytyczne na poszczególne dni. Przygotowuje go Komisja Charytatywna Episkopatu Polski, w której prace włącza się Caritas Polska. Celem tego Tygodnia jest przede wszystkim formacja – budzenie wrażliwości na potrzeby bliźnich: chorych, samotnych, bezrobotnych, bezdomnych i prześladowanych. Obchody są okazją do głębszej refleksji na temat miłosierdzia czynionego na co dzień, służą także prezentacji pracy, jaką różne organizacje charytatywne wykonują na polu pomocy charytatywnej i są zachętą do aktywnego włączania się w dzieła miłosierdzia. Co roku w przeżywanie Tygodnia Miłosierdzia włącza się w sposób szczególny Parafialny Oddział Caritas i Wincentyński Zespół Charytatywny. W kościele Świętej Rodziny w Tarnowie w tymże tygodniu wystawiany jest kosz miłosierdzia, który wprowadził już przed II wojną światową proboszcz ks. Bronisław Szymański CM. Było to novum w Tarnowie i diecezji tarnowskiej. Praktykowany jest również dzisiaj w tejsze i wielu innych parafiach³⁴.

4. Wincentyński Zespół Charytatywny

W celu rozwijania działalności zorganizowanej potrzebny jest dobrze przygotowany Parafialny Zespół Charytatywny/Caritas. W jego skład od początku istnienia wchodził Wincentyński Zespół Charytatywny, który został zorganizowany w 1981 r., a więc w czasach reżimu PRL. Inicjatorem jego powstania był ówczesny proboszcz ks. Edmund Karuk CM. Inicjatywy duszpasterza wspierały inne grupy i zespoły apostołskie istniejące w parafii. Podstawy prawne i organizacyjne dla Parafialnego Zespołu Caritas zawierają dwa dokumenty Episkopatu Polski oraz wskazania, instrukcje, statut Caritas Diecezjalnej i Parafialnej wypracowane w diecezji tarnowskiej. Niestety w skali Polski tylko 50% parafii posiada Parafialny Zespół Charytatywny/Caritas.

³³ Obchody Tygodnia Miłosierdzia rozpoczęły się 23 II 1937 r., kiedy to na pierwszym ogólnopolskim zjeździe dyrektorów diecezjalnych Caritas podjęto decyzję o zorganizowaniu Dni Miłosierdzia. Przed II wojną światową w ich obchody włączały się, oprócz środowisk religijnych, także władze państwowe i lokalne oraz media. Po II wojnie światowej pomysł podjęto ponownie. Przy okazji tych obchodów zbierano fundusze na pomoc potrzebującym.

³⁴ *Tydzień Miłosierdzia*, „Biuletyn Związku „Caritas” Diecezji Tarnowskiej”, Nr 1 (wrzesień) 1945, s. 3. Biuletyn ten wydawany był do 1949 r.

Wincentyński Zespół Charytatywny wzorowany był w pewnym sensie na stowarzyszeniach wincentyńskich. Szczególnie dotyczy to idei, metod i zakresu jego działania.

Zgodnie z zaleceniami, posługa charytatywna winna obejmować wszystkich ludzi słabych i pokrzywdzonych, którzy w najbliższym otoczeniu nie znajdują żadnej pomocy materialnej i duchowej, bądź pomoc ta jest niewystarczająca. Pomoc ta winna być niesiona na terenie parafii, niezależnie od ich wyznania czy narodowości a także poglądów politycznych. Dotyczy to również ponadparafialnych projektów pomocowych³⁵.

Posługa charytatywna jest podejmowana i realizowana w ścisłej współpracy z Caritas diecezjalną i miejscowymi duszpasterzami, a także we współpracy z grupami parafialnymi, lokalną administracją, agendami pomocy społecznej i innymi podmiotami niosącymi pomoc w danym środowisku. We współpracy pamięta się o zachowaniu własnej tożsamości i duchowości chrześcijańskiej oraz wincentyńskiej³⁶.

Dewizą działania Zespołu jest „pomoc dla samopomocy”, aktywizująca ludzi do odkrycia prawdziwej wartości, wyzwolenia od uzależnienia i stania się samowystarczalnym. Dlatego też Zespół zwraca uwagę nie tylko na skutki ludzkiej biedy, lecz także na jej przyczyny. W ten sposób realizuje „opcję preferencyjną Kościoła na rzecz ubogich”, starając się ich nie pozostawiać na marginesie życia, lecz wprowadzać do centrum życia Kościoła oraz całego społeczeństwa³⁷. Nieustannie wybierane są takie formy działania, które niosą pomoc ludziom z ich udziałem, zachęcają ich do aktywnego współdziałania na rzecz zmiany sytuacji życiowej podopiecznych, aż do ich maksymalnego usamodzielnienia się. Niestety, nie jest to łatwe, a sami podopieczni nie zawsze są zainteresowani uniezależnieniem się, poprzez np. znalezienie pracy. Zespół zobligowany jest do ciągłego rewidowania swoich ofert pomocy i przystosowania ich do zmieniających się potrzeb. Nie może jednak wszystkiego robić za podopiecznych.

Zespół jest partnerem i obrońcą pokrzywdzonych, wsłuchując się w ich potrzeby, wspierając ich w obronie należnych im praw, szczególnie prawa do świadczeń socjalnych, do pracy, do uczestnictwa w życiu publicznym. Podejmowane działania Zespołu prowadzą do eliminacji dyskryminacji osób, rodzin lub całych grup. Pomocne są w tym względzie porady prawnika, psy-

³⁵ B. Drożdż, *Posługa charytatywna znakiem ewangelizacyjnej obecności Kościoła*, „Perspectiva” 7(2008), nr 1, s. 59.

³⁶ Tamże, s. 54-55.

³⁷ Jan Paweł II, *Dives in misericordia*, 14.

chologa, czy nawet lekarza psychiatry. Zespół usilnie stara się o przywrócenie do społeczności osób wykluczonych, a także, w miarę możliwości, zapobiega takiemu wykluczeniu. Niestety, podopieczni na ogół nie wykazują się aktywizacją i chęcią pełnego uniezależnienia. Funkcjonuje bowiem i w tej społeczności lokalnej pojęcie socjologiczne „wyuczonej biedy”.

5. Obecne formy działalności charytatywnej w parafii

Wincentyński Zespół Charytatywny przy parafii Świętej Rodziny w Tarnowie działa od 1981 r. Początkowo prowadził tylko dla nielicznej grupy ubogich doraźną pomoc materialną, która, od 1986 r. zmieniła się w zorganizowaną pomocą duchową i materialną. Od 1993 r. działał jako nierejestrowany Oddział „Caritas”, a od 28 X 1995 r. jest Oddziałem „Caritas” Diecezji Tarnowskiej, która posiada osobowość prawną łączną z Caritas Polska.

Działalnością Parafialnego Oddziału „Caritas” kieruje powołany zarząd, nadzorowany przez proboszcza, we współpracy, od lata 2011 r., z oddelegowaną do tej działalności parafialnej s. Paschalis ze Zgromadzenia Sióstr św. Józefa. Jest to trzecia józefitka – po s. Deodacie Puchale, s. Grzegorzcy Bukicie – pełniąca te obowiązki.

Oddział „Caritas” dokumentuje swoją działalność przez prowadzenie kartotek osób potrzebujących, protokołów spotkań, kroniki, ewidencji otrzymanych i wydawanych darów, dokumentacji księgowo-finansowej i korespondencyjnej oraz sprawozdawczości ze swojej działalności.

W celu gruntownego rozeznania potrzeb wiernych, parafia została podzielona na 25 rejonów, w których działają Charytatywni Opiekunowie Rejonowi, zwani w skrócie Rejonowymi. Rozeznają oni na swoim terenie problemy i sytuacje rodzin i poszczególnych osób, którym należy udzielić pomocy i zgłaszają potrzeby w Oddziale „Caritas”. W Oddziale tym pracuje ogółem 48 osób świeckich i 2 duchowne (kierujące i animujące Zespołem)³⁸. Oczywiście liczba ta nie jest stała i podlega okresowej fluktuacji.

5.1. Obszary działalności Parafialnego Oddziału Caritas

Pierwszy obszar to dożywianie ubogich, bezrobotnych, będących w potrzebie, a nie mających wystarczających środków do samodzielnej egzysten-

³⁸ Relacja ustna sióstr józefitek: Grzegorzcy z 12 VI 2011 r. i Paschalis z 2 X 2011 r.

cji. Natomiast drugi to doraźna pomoc tym, którzy na terenie parafii znajdują się w skrajnej potrzebie³⁹.

Istnieje jeszcze inny rodzaj pomocy, który ma wymiar duchowy. Jest to swoista formacja duchowa. Otóż osoby korzystające z materialnej pomocy Parafialnego Oddziału Caritas codziennie, o godz. 12.00, przed udaniem się do pomieszczeń Caritas, pojawiają się w kościele na wspólnej modlitwie. Przewodniczy jej jeden z podopiecznych. We wszystkie piątki Wielkiego Postu odprawiana jest w kościele Droga Krzyżowa, a w miesiącach maryjnych odmawiana jest Litania Loretańska (w maju) i różaniec (w październiku) z udziałem podopiecznych. Podczas tych nabożeństw modlitewnych, każdy z podopiecznych może skorzystać z sakramentu pojednania, gdyż w kościele dyżuruje w konfesjonale kapłan, zaprowadzona jest wieczysta adoracja Najświętszego Sakramentu⁴⁰. Do osób chorych, niedołączonych i starców udają się z pomocą materialną rejonowi, a jeżeli takie osoby mają życzenie – w pierwsze piątki lub soboty miesiąca z posługą sakramentalną odwiedza ich wyznaczony kapłan. Aktualnie chorych odwiedzanych przez kapłanów jest ponad 120. W domach niektórych obłożnie chorych odprawiane są też Msze św.

W ramach działań duchowych Parafialny Oddział Caritas organizuje corocznie pielgrzymki – do Sanktuarium w Częstochowie – na Dzień Chorego oraz do Sanktuarium Maryjnego księży Misjonarzy w pobliskim Odporyszowie – w trakcie trwania Wielkiego Odpustu. Poza tym organizowana jest coroczna tradycyjna piesza pielgrzymka trzeźwościowa do Odporyszowa. Należy nadmienić, że wśród osób korzystających z pomocy Parafialnej Caritas są również uzależnieni, głównie od alkoholu. Osoby takie biorą udział w Grupie AA⁴¹

Pomoc w postaci obiadów udzielana jest też osobom nie będącym parafianami, a zamieszkującym na terenie Tarnowa. Wiąże się to jednak z tym, że osoba zgłaszająca się po posiłek musi być trzeźwa⁴².

Stalą systematyczną pomocą materialną objętych w 2011 r. było 166 najsłabszych rodzin, w większości patologicznych i wielodzietnych, które w Parafialnym Oddziale „Caritas” otrzymują pieczywo (w postaci chleba, bułek,

³⁹ AKMT, Sprawozdanie Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego za 2010 r., mps, b. sygn., s. 2-4.

⁴⁰ Tamże, s. 6.

⁴¹ Grupa AA ma mityng zamknięty w każdy czwartek o godz. 19.00, a w ostatni czwartek miesiąca Msza św. w intencji uzależnionych i ich rodzin o godz. 18.00, a po niej mityng otwarty. W poniedziałki odbywają się spotkania grupy Al./Anon dla rodzin uzależnionych.

⁴² Relacja ustna s. Grzegorza z 19 VI 2011 r.

chałek i drożdżówek), jarzyny, owoce, mąkę, cukier, kaszę, grysik, wędliny i inne artykuły żywnościowe zakupione, bądź otrzymane od darczyńców oraz odzież i obuwie dostarczane przez parafian. Wspomagana jest też doraźnie coraz liczniejsza grupa rodzin dotkniętych bezrobociem, czy okresowo trudną sytuacją rodzinną⁴³.

Poza codzienną działalnością, Oddział „Caritas” dodatkowo organizuje w okresach przedświątecznych – spotkanie połączone z uroczystym obiadem dla osób samotnych, a obłożnie chorych obdarowuje paczkami świątecznymi; z okazji św. Mikołaja przygotowuje paczki dla dzieci z najuboższych rodzin; odprowadzane są Msze św. za dobrodziejów, sponsorów oraz zmarłych współpracowników wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego i Parafialnego Oddziału Caritas.

Przy Oddziale „Caritas” działa kuchnia dla ubogich, wydająca codziennie obiady. Była to pierwsza kuchnia dla ubogich zorganizowana w czasach PRL w Tarnowie w latach 80. XX w.⁴⁴. Kuchnie dla ubogich na terenie parafii misjonarskiej w Tarnowie istniały w okresie przedwojennym, wojennym i powojennym. Prowadziły ją np. siostry józefitki w ochronce św. Józefa przy ul. Krakowskiej 39, a także Siostry Miłosierdzia przy ul. Grunwaldzkiej „Na Hucie”. 22 X 1946 r. uruchomiły natomiast przy ul. Kolejowej 7 Stację Opieki nad Matką i Dzieckiem⁴⁵. Również siostry służebniczki starowiejskie prowadziły kuchnię RGO i ochronkę dla dzieci w swoim domu w Chyszowie⁴⁶.

Tak ogromna działalność charytatywna nie byłaby możliwa, gdyby nie praca i pomoc ludzi dobrej woli, którzy w imię przykazania miłości bliźniego dzielą się swoimi dobrami z najuboższymi.

Na terenie parafii pod wezwaniem Świętej Rodziny w Tarnowie od lat prowadzony jest na Hucie przez Siostry Miłosierdzia Dom Pomocy Społecznej dla dziewcząt upośledzonych umysłowo⁴⁷, a w ramach Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego przy ul. Krakowskiej 41: działa kuchnia dla ubogich, świadczona jest bezpłatna pomoc lekarsko-pielęgniarska, bezpłatnych

⁴³ AKMT, Sprawozdanie Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego za 2010 r., mps, b. sygn., s. 6-7.

⁴⁴ D. Puchała, *Bilans pracy Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego*, „Święta Rodzina” Biuletyn Parafii Księży Misjonarzy w Tarnowie 1991, nr 1(36), s. 8.

⁴⁵ Z. E. Lasko, *Zgromadzenie Sióstr św. Józefa...*, dz. cyt., s. 305-306.

⁴⁶ A. Szelegiewicz, *Służebniczki...*, dz. cyt., dz. cyt., s. 192-193.

⁴⁷ Szerzej: *Historia Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych Intelktualnie, prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia w Tarnowie, ul. Robotnicza 4*, w: *Tarnów. Wielki Przewodnik* pod red. S. Potępy, t. 20, Strusina, Tarnów 2009, s. 253-267.

porad udziela prawnik, dzieci z ubogich rodzin korzystają z wakacyjnych wycieczek, działa kasa wzajemnej pomocy, przed świętami oraz w Tygodniu Miłosierdzia w kościele wystawiany jest kosz miłosierdzia. Ponadto opiekunowie rejonowi odwiedzają ubogich i chorych w ich domach. Corocznie organizowane są również dla ubogich: wigilia oraz święcone⁴⁸.

Na placu przykościelnym panie z tegoż zespołu organizują sprzedaż palm, bukietów z kwiatów i ziół, baranków wielkanocnych, świec, stroików bożonarodzeniowych, dewocjonałów, prasy katolickiej i książek religijnych. Uzyskane fundusze w całości przeznaczone są na potrzeby ubogich⁴⁹. Już w początkowym okresie istnienia w parafii stowarzyszeń wincentyńskich organizowano wenty, sprzedaż lampionów i krzyży przed dniem Wszystkich Świętych, organizowano zbiórki odzieży, obuwia, tworząc tak zwaną szatnię⁵⁰.

Szczególną inicjatywą było powstanie w 2002 r. przy parafii pod wezwaniem Świętej Rodziny Tarnowskiego Hospicjum Domowego. Dzięki zaangażowaniu w to dzieło byłego ks. proboszcza-superiora Jerzego Berdychowskiego CM i Siostry Miłosierdzia mgr Lidii Lupy oraz obecnych – ks. Zdzisława Góry CM i Siostry Miłosierdzia mgr Katarzyny Dzierżanowskiej obejmuje ono opieką domową osoby w terminalnych stadiach choroby nowotworowej z terenu całego Tarnowa i okolic. Rocznie obejmuje opieką średnio 300 chorych terminalnie. Prowadzi również bezpłatną wypożyczalnię sprzętu medycznego: łóżek, materacy przeciwoleżynowych, koncentratorów tlenu, ssaków, innego drobniejszego sprzętu⁵¹. W każdym tygodniu prowadzone są dyżury w biurze hospicjum⁵². Wolontariuszami w tymże hospicjum są zarówno lekarze, pielęgniarki, jak i osoby innych profesji. W poprzednich latach prowadzone były kursy dla wolontariuszy.

Na terenie parafii pod wezwaniem Świętej Rodziny w Tarnowie istnieje Dom Samotnej Matki, przy ul. Mościckiego 65, który prowadzą siostry ze Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego. W domu tym znajdują opiekę i pomoc kobiety ciężarne, które mają duże problemy życiowe

⁴⁸ AKMT, Sprawozdanie Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego za 2010 r., mps, b. sygn., s. 2-4.

⁴⁹ P. Glugła, *Z dziejów Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia...*, dz. cyt., s. 119.

⁵⁰ AKMT, J. Kasztelan, *Tradycje charytatywne w parafii św. Rodziny w Tarnowie*, mps, b. sygn., s. 2-3.

⁵¹ Por.: G. Brożek, *Do ostatniej kropli życia*, „Gość Tarnowski”, 23 XII 2012, nr 51-52/1004-1005, s. III-IV.

⁵² Dyżury w hospicjum od poniedziałku do piątku w godzinach 16.00-18.00 (naprzeciw kancelarii parafialnej).

i rodzinne. Mogą w nim przebywać, będąc w ciąży, a potem wraz z narodzonym dzieckiem do kilku miesięcy po porodzie⁵³. Przyczyny zwracania się o pomoc i możliwość schronienia są różne: ciąża w panieństwie, fałszywie pojęty wstyd wobec środowiska, bieda, brak akceptacji w rodzinie, alkoholizm, narkomania, różnorakie problemy, presja rodziny i/lub ojca dziecka do poddania się aborcji, niepełnoletność itp. Natomiast siostry józefitki prowadzą w swoim klasztorze „okno życia”, gdzie matka może anonimowo oddać swoje dziecko. Zapobiega to aborcjom, jak i dzieciobójstwom oraz innym patologiom czy problemom.

Prowadzenie tych dzieł nie byłoby możliwe bez zaangażowania się osób świeckich, wolontariuszy oraz ofiarodawców, zwanych wspólnie sponsorami.

Charyzmat św. Wincentego w Tarnowie i diecezji nadal jest kontynuowany, zwłaszcza w parafii pod wezwaniem Świętej Rodziny, prowadzonej od jej powstania przez księży Misjonarzy.

6. Zadania Parafialnego Zespołu Caritas

Zadania Parafialnego Zespołu Caritas zdefiniowane zostały zgodnie z wydaną przez Episkopat Polski Instrukcją z 1986 r.⁵⁴. Wynikają one również ze Statutu Caritas Diecezjalnej. Są to przede wszystkim: animowanie wspólnoty parafialnej i ludzi dobrej woli z jej terenu do czynnej miłości – to parafianie powinni sami organizować pomoc między sobą, a nie oczekiwać na pomoc instytucjonalną; pełne i stałe rozpoznawanie potrzeb i możliwości świadczenia pomocy (dotyczy to zarówno pomocy materialnej, jak i duchowej); organizowanie pomocy w obrębie parafii i poza jej granicami. Pomoc taka ma dokonywać się między parafianami oraz innymi ludźmi spoza parafii, diecezji, kraju.

Zespół animuje wspólnotę parafialną poprzez: organizowanie nabożeństw pobudzających do praktykowania czynnej miłości; czynne włączanie się w katechezę o tematyce charytatywnej (np w okresie Adwentu, Wielkiego Postu, Tygodnia Miłosierdzia); charytatywną inspirację wspólnot działających na terenie parafii i podejmowanie z nimi wspólnych zadań charytatywnych;

⁵³ *Dom Samotnej Matki*, „Czas Krakowski” 1992, nr 45 [4 III 1992], s. 9; AKMT, Sprawozdanie Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego za 2010 r., mps, b. sygn., s. 2-4. Niestety, nie prowadzi się kroniki Domu, a jedynie fotokronikę podopiecznych matek i dzieci.

⁵⁴ Instrukcja Episkopatu Polski z 19 XI 1986 r. „O pracy charytatywnej w parafiach”.

przygotowywanie i szerzenie informacji o pracy charytatywnej w parafii, także we współpracy z lokalnymi mediami.

Zespół rozpoznaje potrzeby i możliwości świadczenia pomocy poprzez: wyszukiwanie grup i osób potrzebujących na terenie parafii i rozeznawanie możliwości przyścia im z pomocą. Szczególną rolę w tym względzie mają opiekunowie rejonowi, którzy najlepiej znają swoje lokalne środowisko i jego problemy; podejmowanie współpracy w tym zakresie przede wszystkim z duszpasterzami, grupami parafialnymi, lokalną administracją i organizacjami pozarządowymi; pozyskiwanie na terenie parafii środków finansowych i rzeczowych na realizację pomocy, np. kolekty, aukcje, bale dobroczynne, loterie i inne.

Zespół organizuje pracę na terenie parafii poprzez: organizowanie pomocy doraźnej i długofalowej, aż do usamodzielnienia się osoby potrzebującej; utworzenie i prowadzenie placówki charytatywno-opiekuńczej i leczniczej – Tarnowskie Hospicjum Domowe⁵⁵.

W myśl starej zasady, potrzebującemu lepiej dać wędkę, niż gotową do spożycia rybę. Niestety, ale wielu wiernych traktuje „Caritas” jako firmę usługową, instytucję od rozdawnictwa darów, a nie jako dzieło charytatywne.

7. Podopieczni parafialnej Caritas

Pomoc świadczona przez Wincentyński Zespół Charytatywny obejmuje tych, którzy znajdują się w trudnym położeniu materialnym, zdrowotnym lub duchowym⁵⁶. Są nimi przede wszystkim: rodziny wielodzietne i niepełne, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży; seniorzy; chorzy i niepełnosprawni; bezrobotni; bezdomni; osoby dotknięte patologiami społecznymi i ich rodziny, osoby pozbawione wolności i ich rodziny; ofiary klęsk żywiołowych.

Realizacja posługi charytatywnej w parafii ma charakter zorganizowany i spontaniczny. Działalność spontaniczna jest realizowana w kręgach rodzinnych i sąsiedzkich. Papież Benedykt XVI podkreślał w swojej pierwszej encyklice, że „(...) caritas chrześcijańska jest przede wszystkim odpowiedzią na to, co w konkretnej sytuacji stanowi bezpośrednią konieczność: głodni muszą być nasyceni, nadzy odziani, chorzy leczeni z nadzieją na uzdrowie-

⁵⁵ Zob. <http://www.hospicjum.net.pl/>

⁵⁶ E. Robek, *Caritas – funkcja zbawcza Kościoła*, „Perspectiva”, R. 5 (2006), nr 2, s. 101-107.

nie, więźniowie odwiedzani itd.”⁵⁷. Żeby jednak spontaniczna pomoc była faktycznie realizowana, konieczna jest stała formacja parafian do czynnej miłości. Zadanie to należy głównie do duszpasterzy i katechetów, a szczególnie do proboszcza parafii.

Kościół przez całe wieki uwrażliwiał wiernych na godność wspomaganych osób, na ich potrzeby egzystencjalne i duchowe, a współcześnie papież Benedykt XVI zwracał uwagę na to, że ludzie cierpiący potrzebują człowieczeństwa i serdecznej uwagi. Dlatego, obok profesjonalnego przygotowania pracowników socjalnych i wolontariuszy charytatywnych, konieczna jest „formacja serca”. Wydaje się, że taką formacją trzeba obejmować wszystkich parafian: „trzeba ich prowadzić ku takiemu spotkaniu z Bogiem w Chrystusie, które by budziło w nich miłość i otwierało ich serca na drugiego, tak aby miłość bliźniego nie była już dla nich przykazaniem nałożonym niejako z zewnątrz, ale konsekwencją wynikającą z ich wiary, która działa przez miłość”⁵⁸.

8. Pozyskiwanie środków materialnych

Środki materialne do prowadzenia działalności charytatywnej Zespół czerpie z wielu źródeł, w zależności od możliwości, wrażliwości darczyńców i potrzeb. Przy pozyskiwaniu środków, szczególnie ze źródeł zewnętrznych, zachowuje roztropność i umiar odpowiedni dla chrześcijańskiego i katolickiego charakteru niesionej pomocy.

Pozyskiwane środki pochodzą ze źródeł zewnętrznych, a także z własnej działalności.

Środkami uzyskiwanymi ze źródeł zewnętrznych są głównie: darowizny pieniężne i w naturze od osób fizycznych i prawnych; spadki, zapisy, ofiary krajowe i zagraniczne; dochody ze zbiórek publicznych (finansowe i rzeczowe)⁵⁹; dotacje państwowe i samorządowe;

Natomiast środkami uzyskiwanymi z własnych źródeł są: kolekty przeprowadzane w parafii w dniach wyznaczonych przez biskupa diecezjalnego

⁵⁷ Benedykt XVI, *Deus caritas est*, 31.

⁵⁸ Tamże, s. 34.

⁵⁹ Od lat parafialny Oddział Caritas prowadzi w hipermarketach Tarnowa przed świętami zbiórki. Celem akcji jest zebranie jak największej ilości żywności i środków czystości dla ubogich rodzin, bezdomnych, samotnych matek wychowujących dzieci. Akcja polega na tym, aby wolontariusze zachęcali ludzi do kupienia odrobiny więcej towaru, przy okazji robienia zakupów. Ta częśćka jest zbierana i przekazywana innym potrzebującym.

lub proboszcza; z ofiar zbieranych zgodnie ze zwyczajem w parafii; z imprez i festynów parafialnych; ze skarbonki św. Antoniego i skarbonki jałmużny wielkopostnej; z kosza miłosierdzia; ze sprzedaży: palm wielkanocnych, baranków, kartek okolicznościowych, wiązanek, gazetki parafialnej „Święta Rodzina”, dewocjonaliów, książek, a także z dofinansowania od Caritas diecezjalnej i z innych funduszy diecezjalnych i parafialnych.

Niestety, z roku na rok jest coraz gorzej. Z uwagi na niezbyt korzystne przepisy fiskalne, darczyńców systematycznie ubywa⁶⁰.

9. Formacja charytatywna członków Parafialnego Oddziału Caritas

O prawidłową formację charytatywną zgodnie z przepisami dba proboszcz parafii Świętej Rodziny w Tarnowie, odpowiadając za nią przed biskupem diecezjalnym i współpracując z diecezjalną „Caritas”. Formacja ta odnosi się do wszystkich parafian, a także do poszczególnych grup działających na jej terenie, ze szczególnym uwzględnieniem Zespołu, który realizuje program ustalony przez „Caritas Polska” i „Caritas” diecezjalną.

Wspólnota parafialna jest miejscem wychowania postaw otwartości i wrażliwości na potrzeby bliźnich oraz odwagi i dynamizmu w realizacji różnorodnych dzieł miłosierdzia chrześcijańskiego. Wyzwalaniu tych postaw służy stała formacja charytatywna parafian urzeczywistniana poprzez głoszenie Słowa Bożego, sprawowanie sakramentów oraz świadectwo życia ewangelicznego.

Szczególnego znaczenia w tej formacji nabiera uczestnictwo w Tygodniu Miłosierdzia, Niedzieli Miłosierdzia Bożego oraz świętach i wspomnieniach liturgicznych patronów posługi na rzecz bliźniego, zwłaszcza św. Wincentego á Paulo i św. Ludwika de Marillac le Gras. Skuteczną formą wychowania do czynnej miłości jest angażowanie dorosłych, młodzieży i dzieci w konkretne działania charytatywne. W tej pracy formacyjnej proboszcza i jego współpracowników skutecznie wspierają członkowie Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego⁶¹.

W tym też celu Zespół zbiera się na regularnych, comiesięcznych spotkaniach z duszpasterzem – animatorem, który jest jego opiekunem parafialnym⁶². Celem tychże spotkań jest formacja religijno-ascetyczna i metodycz-

⁶⁰ Relacja ustna s. Grzegorz z 19.06.2011 r.

⁶¹ J. Korał, dz. cyt., s. 126.

⁶² Zespół spotyka się o godz. 16.00 w każdy ostatni wtorek miesiąca od listopada do kwietnia, a od maja do października po Mszy św. o godz. 18.00.

no-fachowa wszystkich członków czynnych Zespołu oraz sprawy organizacyjne. Część pierwszą wypełnia Msza św. z homilią, nabożeństwo, konferencja ascetyczna lub wspólne rozważanie Słowa Bożego. W części drugiej ma miejsce referat z dziedziny teologii, psychologii, katolickiej nauki społecznej, prawa itp., a po referacie jest czas na dyskusję, zmierzającą do wyciągnięcia wniosków i do sformułowania praktycznych postulatów. Ostatnią część spotkania Zespołu wypełnia omówienie spraw bieżących i organizacyjnych, zwłaszcza nowych problemów i planowanych w najbliższym czasie działań charytatywnych. Wobec konieczności szybkich działań, np. organizacji pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych, jest na ogół zwoływane nadzwyczajne zebranie Zespołu⁶³.

Nadto formację charytatywną prowadzoną w parafii uzupełnia Caritas diecezjalna poprzez organizowanie cyklicznych szkoleń oraz specjalistycznych rekolekcji i dni skupienia, zarówno dla wolontariuszy z Zespołów jak i pracowników placówek Caritas⁶⁴.

W 1992 r. opracowano *Vademecum opiekuna charytatywnego*, które ułatwiało działalność, pomagało usystematyzować pracę i dokumentację Oddziału⁶⁵.

* * * *

Jak podkreśla nauka Soboru Watykańskiego II, niesienie pomocy, zwłaszcza w wypadkach egzystencjalnych, nie odzwierciedla w pełni istoty posługi charytatywnej Kościoła. Zgodnie z posoborową nauką, winna ona uwzględniać pomoc w rozwoju człowieka oraz ochronę jego naturalnego i duchowego środowiska. Tak więc, pomoc świadczona człowiekowi wyłącznie w sferze materialnej jest niepełna, a uzupełnia ją przeplata ją równocześnie pomoc psychologiczno-duchowa. Taki zakres pomocy świadczony jest od lat w parafii misjonarskiej Świętej Rodziny w Tarnowie. Wielokierunkowość działalności charytatywnej w tejże parafii uwarunkowana jest jej wincentyńskim charyzmatem.

⁶³ Relacja ustna s. Grzegorz z 21 VI 2011 r.

⁶⁴ II Polski Synod Plenarny 2001 r., Posługa Charytatywna Kościoła, „Kurier Synodalny” 1999, nr 2(59), s. 4-9; AKMK, Teczka: Tarnów, Zaproszenie Caritas Diecezji Tarnowskiej przy Parafii św. Rodziny z 5 V 1993 r. na dzień skupienia połączony z majówką dla wszystkich członków, pracowników i rejonowych Wincentyńskiego Zespołu Charytatywnego, sygn. 5 b.

⁶⁵ AKMK, Teczka: Tarnów XIX. Parafia św. Rodziny. Caritas, *Vademecum opiekuna charytatywnego* [z 1992 r.], mps, ,b. numeracji.

CHARITY IN THE PARISH OF ST. FAMILIES IN TARNOW – HISTORY AND PRESENT

Summary

For more than 100 years in the parish, Fr. Missionaries in Tarnow charity for the poor, the sick, injured, unemployed, large families is provided. Missionaries and the Sisters of Charity in accordance with their Vincentian charism decided to help the most needy. Help ward was supplied by other religious congregations in the parish. Since 1906 organized assistance was provided by religious orders for men and since 1934 these duties were taken over by the female of the Vincentian Association and the Association of Parish „Caritas”. In particular, much good was done during World War II. The post-war communist liquidation of religious associations did not lead to the omission of relief charity. In 1981, there was a transparency of aid activities in the parish. The band was formed Vincentian Charity. In 1990, the Association of Charity of St. Vincent de Paul was founded. However, since 1993, operates department „Caritas”, and from October 28, 1995, the Division is „Caritas” of the Diocese of Tarnow, which has legal personality combined with „Caritas Poland”. Both material and spiritual assistance is provided. Tarnowskie Hospice Home includes a terminally ill both in the area of the parish, city and neighboring cities for 10 years.

Słowa kluczowe: praca charytatywna, parafia Misjonarzy w Tarnowie, Stowarzyszenia wincentyńskie, miłosierdzie chrześcijańskie

Key words: charity work, Parish Missionaries in Tarnow, Vincentian association, christian charity